

伊 卜 卜 74:

Մեր ամենէն գլխաւոր փառաւորութիւնը չէ թէ բնաւ չի յալնուս վրայ է, հապա ամէն մէկ ինկած ատեննիր նորէն կանգնելուս վրայ :

Վաւարեանի մէջ հրատարակուող համար:

ՍՈՒՐԲ ԳԻՐԲԵՆ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

(Հարցոսկոյն-խօսք)

101. Բնագործարար Սուրբ Գիրքը ինչ ոճեր կը գործածէ մահաւան վրայ խօսած ատենը:

102. Հրեայք հին ատեն ինչ կերպով կը թաղէին իրենց թագաւորաց մարմինները:

103. Հին Կաթարանին մէջէն քանի մը գերազանց բանաստեղծական գրուածքներ ցուցուի:

104. Դարձեալ՝ Վատուծոյ վեհափառութեան վրայ գերազանց ստորագրութիւն պարունակող աղօթք մը գտիր:

105. Խարայէլացոց ո՞ր թագաւորը բնական զիտութեան տեղեակ էր:

106. Երբաճապին ո՞ր բնաւորութիւնը կրնանք մեզի օրինակ ընել:

107. Սոլմոնի ո՞ր բնաւորութիւնը կրնանք մեզի օրինակ ընել:

108. Դանիէլ մարգարէին ո՞ր բնաւորութիւնը կրնանք մեզի օրինակ ընել:

109. Ի՞նչ բնաւորութիւններ տեսնուեցաւ մեր օրինակ վրայ:

(Պիտի լարոսկոյն-խօսք):

Ե. Բ. Հ.

ԿՐՕՆԻՒՆ ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ձեռք փրկութիւն, եթէ ոչ Վատուծոյ ողորմութիւնով. չկայ ողորմութիւն, եթէ ոչ Քրիստոսի միջնորդութիւնով. չկայ Քրիստոսի վրայ փափաք, եթէ ոչ անոր վրայ հաւատք ունենալով. չկայ արդարացունող հաւատք, եթէ ոչ անոր սիրով կը յաջողի ու սիրտը կը մաքրէ. չկայ Քրիստոսի վրայ սէր, որ չպարունակէր նաև սէր գեղի անոր ժողովուրդը, անոր օրինակը, անոր հրամանները. չկայ հարազատ սէր գեղի անոր ժողովուրդը, որ չներգործեր մարդուն՝ ունեցած կարողութեանն ու պատեհութեանը չափ անոնց բարիք ընելու:

ՄԵՅՐԵՐՈՒՆ ՀԵՄԵՐ

ԱՆՈՅԸ, 2 Ե ԹԵ ԲՈՒՆԻ

Մայր մը սենեակը նստած երբոր իր գործը կը գործէր, իր զաւակին ձայնը ականջին եկաւ, որն որ անոր մեծ քայլը քովի սենեակին մէջը կը հագուեցունէր, որ իրարու ետեւէ կ'ըսէր իր քրոջը ըսածին պատասխան տալով, թէ «Չէ, ես աղօթքս ընել չեմ ուզեր»:

«Ո՞րքա՞ ֆրիստոնեայ կոչուած մարդիկ, աղէկ վիճակի մէջ ըլլալով», կ'ըսէր մայրը ինքնիքին, «չատ անգամ ես նոյն բանը կ'ընեմ իրենց սրտերուն մէջը, թէ պէտտ աս զգացումնին մինչև անգամ բուն իսկ ինքզինքնուն ալ կը ծածկեն»:

«Մայր», ըսաւ տղան, ըրաւի մը չափ սենեակին դռնէն ներս նայելով. զրուցուածքէն ու նայուածքէն անանկ երևնալով որ իրեն թէ առտուան բարեւը կու տար:

«Բարեւ լոյս, զաւակ», ըսաւ մայրը:

«Կախաճաշիկս ընելու կ'երթամ», ըսաւ տղան:

«Կեցի՛ր քիչ մը», ըսաւ մայրը, «կ'ուզեմ որ ներս գաս ու առաջ իս տեսնաս»:

«Մայրը իր ձեռքի գործը քովի աթոռին վրայ դրաւ, որ ատեն տղան

գէպ ի իրեն վազեց: Մայրը անկիւյզ գրկեց, ան ալանոր գիրկը ծնկան վրայ նստաւ ու երեսը մօրը ուսին վրայ դրաւ, ու թուշ մօրը ականջին բերաւ: Մայրը կամաց մը օրեց իր նստած օրոց աթոռը:

«Ես առտու աղէկ եմ», ըսաւ տղան, «չատ ցուց մայրը, անոյշ ու կամացուկ ձայնով մը»:

«Ե՛ր, մայր», ըսաւ տղան, «չատ աղէկ եմ»:

«Շատ ուրախ եմ որ աղէկ եմ», ըսաւ մայրը: «Ես ալ շատ աղէկ եմ. ու երբոր աս առտու արթնցայ ու տեսայ որ աղէկ եմ, շնորհակալ եղայ Տէրոջմէն՝ ինծի հոգ տանելուն համար»:

«Շնորհակալ եղար», ըսաւ տղան. ցած ձայնով փորձաւորով: Ես խօսքին վրայ քիչ մը կանկ առաւ, ու կ'երեւար թէ խղճմտանք արթնցաւ:

«Երբեք ձեռքիս չ'ընեմ (նախ) բռնելիս եմ», հարցուց մայրը, քիչ մը լուռ կենալէն ետքը, որ ատեն տղան վար առնելով գիրկը նստեցուց ու ձեռքը բռնեց մատը իր դաստակին (պէտէ) վրայ դրաւ:

«Չէ», ըսաւ տղան, «բայց իմ բռնելիս եմ»:

«Եղէկ, իմ ալ չ'եմ նայիր հիմա, ինտո՞ր կը զարնէ»:

«Ե՛ր, մայր», ըսաւ տղան:

«Ի՞նչ որ զարնելէն գաղթի», ըսաւ մայրը, «իսկոյն կը մեռնի»:

«Իրաւ, ատո՞նկ է», պատասխան տուաւ տղան:

«Ե՛ր», ըսաւ մայրը, «ու ես չեմ կրնար անոր զարնել ալ»:

«Հապա ո՞վ կրնայ», հարցուց տղան:

«Վատուած», Քիչ մը լուռութիւն ըլլալէն ետեւ մայրը ըսաւ.

«Ի՞նչ ալ չ'ընեմ ի զատ մէկը չ'ընեմ, որն որ սիրտի՞ ձեռքիդ ու բոլոր մարմնիդ մէջ կը զարնէ, ու ես չեմ կրնար անոր զարնել ալ, ոչ ալ դուն: Վատուած ի զատ մէկը չ'ընեմ: Թէ որ անկիւյզ քեզի հոգ չտանէր, ո՞վ կրնար տանիլ»:

«Չեմ գիտեր, մայր», ըսաւ տղան, անհանգիստ նայուածքով մը, ու նորէն լուռութիւն մը եղաւ:

Մայրը ետքէն ըսաւ. «Մայր համար երբոր աս առտու արթնցայ, խորհեցայ թէ խնդրելու եմ Վատուածէ որ ինծի հոգ տանի. կը յուսամ թէ անկիւյզ ինծի ու մեր ամենուս ալ հոգ պիտի տանի»:

«Ինծի հոգ տանելու համար ալ խնդրեցի՞ր», հարցուց տղան:

«Չէ», ըսաւ մայրը:

«Ինչո՞ւ համար չէ», հարցուց տղան:

«Ինչու որ խորհեցայ թէ դուն պիտի խնդրես ինքզինքիդ համար: Վատուած կ'ուզէ որ ամէն մէկս մեզի համար խնդրենք»: Ես խօսքին վրայ երկան ատեն լուռութիւն մը եղաւ, ու արդին երեսին վրայ խորունկ մտածութեան մէջ թաղուած ու բոլորովին անհանգիստ եղած ըլլալուն երևոյթքը կը ցուցունէր թէ մօրը ըսածները սրտին դպիւր է:

«Չեմ կարծիք թէ», հարցուց մայրը, «աւելի աղէկ էր որ դուն քեզի համար խնդրէիր»:

«Ե՛ր», ըսաւ տղան իսկոյն:

Ուստի նորէն ծունկ չքեց մօրը գիրկը, ու իր պարզ ու թոթովախօս լեզուով աղօթք մը ըրաւ՝ Վատուածէ պաշտպանութիւն ու օրնութիւն խնդրելով:

Հիմա ըսենք թէ ուրիշ մայր մը ասանկ ձայն մը ականջին հասնելուն՝ արդան իր սենեակը կանչէ, ու ըսէ՝ «Ի՞նչ չէ՞ր ըսեր հիմա թէ աղօթք ընել չես ուզեր»:

Տղան պատասխան չտար:

«Ե՛ր, ըսաւ», կ'ըսէ քոյրը ետեւէն:

«Ես շատ գէշ բան է», կ'ըսէ մայրը:

ըր: «Ի՞նչ պէտք է որ միշտ ընես աղօթք»: Հիմա շուտով գնա, ու բարեկամակի մը պէս ընէ աղօթքդ, մէյմըն ալ չեսմ աղօթք ընել չուզելու»:

Տղան երեսը կանխելով կ'երթայ, ու աղօթքը կ'ընէ, որ ատեն սիրտը լեցուն է բռնի զսպուած հպարտութիւնով, նեղութիւնով ու դժկամակութիւնով:

Մօր մը իր զաւակներուն աղօթքը սիրել տալու համար բռնելու աս երկու ճամբուն ո՞րն է ամենէն աղէկը:

ՏՂԱՅՈՅ ՀԵՄԵՐ

ԱՍՏՈՒԱԾ, ՏՂԱՔԸ ԿԸ ԿԵՆԵՑԷ

Հեղինէն բարձր ձայնով իր մօրը կը կարգար Սամուէլին պատմութիւնը, որ ատեն իրիկուան միջնաղբ վրայ դալով պարտաւորեցաւ իր գիրքը գոցել:

Վստակ նստաւ ատեն մը իր փոքրիկ ձեռքը մօրը ձեռքին մէջ սրիւ մուծաւ, վառարանին մէջի կրակին բոցին նայելով: Վերջը ըսաւ, «Մայր, ես չեմ ուզեր որ քեզ ձեռքեմ երթամ, ու Հեղինէն պէս քահանայի մը քով միանալով կենամ. բայց կ'ուզեմ որ անանկ սովորութիւն ըլլար որ Վատուած աս հիմակուան օրերս ալ ճիշդ պղտիկ Սամուէլին ըրածին պէս տղաքը կանչէր»:

«Ինչո՞ւ համար, սիրելի», հարցուց մայրը, «կ'ուզես որ ասանկ սովորութիւն մը ըլլար»:

«Նոր համար որ», ըսաւ աղջիկը, «ան ատենը կը գիտնայի թէ ինտոր բարի ըլլալու է, ու թէ Վատուած ինչ կ'ուզէ ինծի ու ընեմ»:

«Շնորհակալ է որ Վատուած ականջնիս լսելու ձայնով չխօսիր», ըսաւ մայրը, «ինտոր որ կէս գիշերին ձայնը Սամուէլը լսեց, բայց ես աղէկ կը յիշեմ որ տղայութեան լսեցի Վատուծոյ շատ ահաւոր ձայնով կանչելներ. ու ես կը խորհիմ որ եթէ դուն ալ բոլոր սրտովդ մտիկ ընես պիտի տեսնաս որ հիմա ալ Վատուած «սովորութիւն» ունի տղաքը կանչելու»:

«Վատուած քեզ երբ կանչեց, մայր», հարցուց տղան:

«Վառջին կանչելը միտքս կու գայ որ ես ան ատեն, հինգ տարուան չափ եղած էի, որ Հոգին վրայով տղայոց համար օգտակար խօսակցութիւններ ըսուած գիրքին մէջը Յօհանէսին մեռնելուն պատմութիւնը կարդացի: Ես ատենը կարծես թէ բան մը ականջս ի վար փափրացաւ թէ՛ թէ՛ պէտեւ դեռ պղտիկ ես, բայց կրնայ ըլլալ որ դուն ալ մեռնիս: Ինչո՞ւ սիրտդ Քրիստոսի չես տար ու պատաստ ըլլար: Մայր վրայ ատեն մը մտմտութեամբ իս առաւ, բայց ասիկայ պղտիկ ձայն մը ըլլալուն, շուտ մը խաղի մէջ կորսնցուցի»:

«Գարձեալ անկէ երկու կամ իրեք տարի ետքը մէյմընալ Վատուծոյ կանչելուն ձայնը լսեցի, երբոր առաջին անգամ մեռած մարմին մը տեսայ, ուրկէց հոգին բաժնուէր էր: Ես ատենը ձայն մը կարծես թէ ականջս ի վար փափրացաւ թէ՛ թէ՛ Քրիստոսարարութեանը օրերուն մէջ յիշէ՛. օգիս կանուլս փնտռողները դես

կը գտնեն»: Ես ատենեալ ես մտիկ ըրի ու առաջինին պէս քանի մը օր շատ մտմտացի. բայց չհաղանդեցայ ձայնին, ու ան ալ շուտ մը կտրեցաւ»:

«Վոնցմէ ուրիշ ատեն ալ կանչուեցա՞ր, Մայր»:

«Բանի որ մեծցայ», ըսաւ մայրը, «ալ ուշ ուշ ձայն կ'առնէի, ան ալ մարածի պէս. ու Վատուծոյ բարու թնէն էր որ բոլորովին չկտրեցաւ. բայց փառք իր ողորմութեանը, ան օրնեալ ձայնը նորէն եկաւ. ու երբոր Հոգին մի մարեք բառերը քարոզեցին բերնէն չնչեցին, ու երբոր կէս գիշերին անկողնիս մէջը անհանգիստ քունս փախած ատենը աս խօսքը նորէն ականջիս եկաւ, ան ատենը տեսայ մեղքերս, ու վտանգը, ու Քրիստոսը որ ինծի թողութիւն տալու ու ինծի փրկելու պատրաստ կեցեր է: Ես ատենը ըսի, «Վհա՛ հոգի», ու ան ատենէն ուղիղեցի որ բոլոր կեանքիս մէջը սիրեմ Քրիստոսը ու հնազանդիմ անոր: Ես ատենը խաղաղութիւն եկաւ հոգիս ու ես կրնայի անոյշ մը քնանալ, ինչու որ երկնային ձայն լսել ու պատասխան տուել էի: Ես ժամէն ալ բնաւ խռոված չեմ թէ ինչ ընելու եմ, ինչու որ կը տեսնամ թէ Վատուած միշտ պատրաստ է Սամուէլին պէս ինծի ալ պարզ լսելու»:

«Հեղինէն, դուն բնաւ ասանկ ձայն լսած չեմ. ու չեմ խորհիր որ եթէ սրտի մտօք մտիկ ըրած ըլլայիր, կրնայիր գիտնալ թէ ինչ ընելու եմ»:

Հեղինէն գլուխը կանցեց, ինչու որ անկիւյզ կարգացիր էր Վատուածաւ շունչը, ու գիտէր իր պարտաւորութիւնը, ու Վատուծոյ ձայնը քանի քանի անգամ լսել էր որ իրեն կ'ըսէր թէ զիս սիրէ ու ինծի ծառայէ:

«Վոյ՛, մայր», ըսաւ ինքը, «կարծեմ թէ լսել եմ Վատուծոյ կանչելը, թէ պէտեւ ատ կեցայ կանչելու ձայնը չէր իմ ըսած ձայնս: Ես միշտ սեպեցի թէ աւելի գիշերին պիտի ըլլար ինչ ընելքս գիտնալ թէ որ Վատուած ճիշդ Սամուէլին պէս իմ ականջիս ալ խօսէր»:

«Չէ, սիրելի», ըսաւ մայրը, «թէ որ հիմա մտիկ չես ընել, ինչ և իցէ պարագայի տակ ալ մտիկ պիտի չընես իր: Տղայութիւնը շուտով կանցնի, ու երկրաւոր հոգեբուն ձայնն ու աղաւղակը Վատուծոյ կանչելուն ձայնը կը խեղդեն ու շատ անգամ ալ չեն զգուշութիւն ըլլալու, մինչև որ ալ ատենը բոլորովին անցնի: Քրիստոս տղաքը կը սիրէ, անկիւյզ անոնց համար ալ մեռաւ, ու երկրիս վրայ եղած տենը անոնք օրհնեց ու ըսաւ, «Յիւզե՛ր թագաւորութիւնը ձայնը կը ատանկեւ լուռն է»: Հիմա երբոր մէյմըն ալ անոր ձայնը լսեց, ըսէ թէ Վհա՛ հոգի եմ. ինչու որ զիս կանչեցիր, ու օգնութեան համար Քրիստոսի ապաւիտեւրով, ջանք ըրէ որ անոր խօսքին հնազանդիս: Ես իսկայ երբեմն Սուրբ Վիլքին մէկ խօսքով կը կանչէ, երբեմն միտք մէկահաւոր խորհուրդ մը ձգելով, մինչև անգամ խաղաղաւ տեսնեմ. աս իրիկուն ալ, իմ զաւակս, անկիւյզ քեզ ահա կը կանչէ պղտիկ Սամուէլին պատմութիւնովը»:

Հեղինէն արցունքները երեսն ի վար վազեցին մօրը աս քանի մը ազդու խօսքերուն վրայ, ու ան իրիկուն երբոր աղօթքի համար ծունկ չոքեց, Վատուծոյ Հոգին ան օգնութիւնը խնդրեց, առանց որուն բնաւ տղայ մը չկրնար Վատուծոյ ձայնին իրօք հնազանդիլ:

*Տե՛ս թիւ 67:

*Ես գիրքը Օգնական տպագրէ է 1889ին Վրոնսի Սթիւտիսթի մտնումով:

